

خلق مکانِ خاطره یا بازسازی تاریخ؛ فهم تجربه‌ی جوانان اصفهان از بازسازی میدان امام علی (ع) (میدان عتیق)

مهسا باقری^{۱*}؛ شمین گلرخ^۲

۱- مهسا باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
۲- شمین گلرخ، دکترای طراحی شهری، استادیار دانشکده‌ی شهرسازی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

چکیده:

آنچه امروز درباره‌ی میدان عتیق چالش برانگیز است، تغییر یکباره‌ای است که در پی اجرای پروژه‌ی احیاء میدان تاریخی رخ داده و چهره‌ای بسیار متفاوت را برای این محدوده رقم زده است. با این که میدان عتیق از نظر کالبدی عظمت گذشته‌ی تاریخی خود را بازیافته، اما با گذشت چند سال از اجرای پروژه، هنوز به یک مقصد مهم در زندگی شهر اصفهان تبدیل نشده است. این پژوهش با تکیه بر مفهوم «مکانِ خاطره» در پی آن است که آیا میدان عتیق امروز توانسته است مکانی برای احیاء خاطره‌ی میدان عتیق کهن خلق کند؟ این پژوهش با تکیه بر رویکرد پدیدارشناسی، پژوهشی کیفی است که از راهبرد کلایزی در تحلیل داده‌ها استفاده کرده است. گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌ی عمیق با ۱۵ نفر از جوانان (۳۵-۲۰ سال) شهروند و ساکن اصفهان انجام شده است. مضامین به دست آمده از کدگذاری داده‌ها، بیانگر دو مضمون اصلی در تجربه‌ی مصاحبه‌شوندگان درباره‌ی میدان عتیق و تغییرات آن هستند؛ نخست آن که مکان جدید در وضعیت انقطاع امروز از گذشته‌ی تجربه‌شده قرار دارد؛ گذشته‌ای که اگر چه با الگوی کهن و تاریخی میدان متفاوت بوده اما در زندگی معاصر شهر حضور داشته است. دوم ناتوانی مکان جدید در خلق آینده‌ای مطلوب است.

کلمات کلیدی: میدان عتیق، مکانِ خاطره، تاریخ، احیاء خاطره، کلایزی

۱. مقدمه

مجموعه‌ی میدان امام علی (میدان عتیق یا میدان کهنه) و مسجد جامع اصفهان، قدیمی‌ترین و تا پیش از صفویه میدان اصلی و مرکز اصلی شهر اصفهان بوده است. این مجموعه طی زمان و تا به امروز دستخوش تغییرات زیادی شده است. زمانی که شاه عباس صفوی میدان نقش جهان را ساخت، میدان عتیق به مرور اعتبار خود را از دست داد و بیشتر

تصویر ۱: موقعیت میدان عتیق

*Corresponding author: دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
(Email: mahsa.star20@yahoo.com)